

PROGRAMA DE BACALAUREAT

1) Perspectiva sociologica asupra societății. Metodologia cercetării sociologice:

a. Specificul cunoașterii sociologice. Metode, tehnici, procedee, instrumente ale investigației sociologice.

2) Societatea și viața socială:

a. Structura socială: status și rol, relații sociale, grupuri sociale, grupuri mici.

b. Instituții și organizații sociale: familia, școala, biserica, statul, partidele politice, ong-urile.

c. Socializarea: rol, stadii.

1. Ce este sociologia și cum s-a născut sociologia?

Sociologia studiază viața socială a oamenilor.

Auguste Comte (1789-1857) este fondatorul sociologiei în secolul al XIX-lea. A utilizat la început numele de “fizică socială” pornind de la fizică, dar a renunțat la el în favoarea numelui de sociologie. “Metoda pozitivă” era elementul central pe baza căruia construia noua disciplină și nu putea face studierea decât pe baza culegerii de informații și date obținute direct din realitate cu ajutorul unor instrumente care permit măsurarea fenomenelor sociale.

“Legea celor trei stadii”:

-stadiul teologic: cultul morților, animism, fetișism, politeism, dualism, triteism, monoteism

-stadiul metafizic: bazat pe speculații și argumente deductive

-stadiul pozitiv: bazat pe investigarea realității și inducții științifice.

Auguste Comte era considerat un gânditor pozitivist. Cunoașterea pozitivă era bazată pe date empirice, obținute prin simțuri.

Herbert Spencer (1820-1903) a luat ca exemplu biologia. Sociologia lui a fost numită și “darwinism social”. El considera că în istorie au existat două mari tipuri de societăți:

-societăți militare,

-societăți industriale.

Karl Marx (1818-1883) a propus un model de sociologie pornind de la economie. Marx considera că forțele care pun în mișcare societatea au originea și natura exclusiv în societate. În loc de societate el folosește termenul de formațiune social economică. El formulează “legea concordanței dintre forțele și relațiile de producție”.

Max Weber (1864-1920) , al patrulea întemeietor al sociologiei, nu preia modelul științelor existente in epoca. El considera ca procesul de cunoaștere a vieții sociale trebuie sa plece de la înțelegerea acțiunilor pe care oamenii le săvârșesc in societate si pe care le putem numi acțiuni sociale. Acest tip de metoda a înțelegerii se numește “comprehensiune”.

Emile Durkheim (1858-1917) a susținut primul curs universitar de sociologie si a publicat prima lucrare de sociologie numita “Sinuciderea”.

In secolul al XX-lea au apărut multe ramuri ale noii științe: sociologia urbana si rurala, sociologia organizațiilor, sociologia industrială, a familiei si a rudeniei, sociologia religiei. **S-au dezvoltat si metodele de cercetare.**

De la cunoașterea comuna la cunoașterea științifică a societății:

“In prezent din cauza divorțialității ridicate, din ce in ce mai mulți copii cresc in familii monoparentale comparativ cu situația de acum 100 de ani.”

In trecut familiile monoparentale apăreau din cauza mortalității ridicate, moartea unui părinte înainte ca toți copiii sa atingă vârsta maturității. In prezent, rata ridicată a numărului divorțurilor nu implică în mod necesar creșterea numărului familiilor monoparentale pentru ca aproape 90% se recăsătoresc in primii trei ani de divorț.

Moduri de cunoaștere a societății:

-cunoașterea comuna, proprie oamenilor obișnuiți aflați in condiții simple de viața,

-cunoașterea științifică, proprie științelor printre care se numără si sociologia.

(Una din primele școli de sociologie a fost la București iar întemeietorul ei a fost Dimitrie Gusti. Metoda fundamentată de el este “metoda monografică”)

Cultura

Edward Tylor (1832-1909) a definit cultura ca fiind “acel complex întreg care include cunoașterea, credințele, arta, morala, legile, obiceiurile, si orice fel de capacități si deprinderi achiziționate de om ca membru al societății”.

Cultura reprezintă toate modurile de gândire, comportament si producție transmise de la o generație la alta cu excepția celui genetic.

Putem spune ca o cultura a atins stadiul de civilizație in măsura in care

produsele sale sunt apreciate și preluate de alte culturi sau societăți.

Cultura are trei componente majore:

1. Componenta ideatică: totalitatea ideilor (valori, credințe, mituri) care sunt vehiculate într-o societate dată. Valorile sunt idei prețuite, respectate de către membrii unei comunități. Credințele sunt idei despre lume și viață, despre ceea ce este adevărat sau fals.
2. Componenta obiectuală: se referă la toate tipurile de produse culturale care au o existență materială.
3. Componenta normativă: se referă la totalitatea regulilor pe care oamenii le respectă într-o societate.

Normele sociale, în sociologie au mai multe clasificări:

1. După modul de transmitere:
  - norme scrise.
  - norme nescrise.
2. După gradul de aplicare a lor în viața obișnuită:
  - norme ideale (cum ar fi de dorit să se comporte).
  - norme reale (în funcție de cum se comporta zi de zi).
3. După domeniul pe care îl reglementează:
  - norme juridice.
  - norme tehnice.
  - norme de organizare.
  - norme educaționale etc.

Totalitatea normelor dintr-o societate formează ordinea normativă.

Nerespectarea normelor atrage sancțiuni în orice societate. Normele pot fi formale sau informale.

Norme formale: legi penale (sancțiuni puternice), legi civile (sancțiuni slabe).

Norme informale: morală, tradiții (sancțiuni puternice), obiceiuri (sancțiuni slabe).

Cultura, subcultura și contracultura:

Complexele culturale sunt sisteme în care sunt asociate mai multe elemente culturale.

Subculturile sunt culturi care aparțin unor comunități ce și-au dezvoltat complexe culturale proprii și pot să aparțină:

- unor comunități profesionale.
- unor comunități care au valori, norme și stiluri proprii de viață.

Contracultura este un tip special de subcultura în care unele valori, credințe, norme sunt în opoziție cu acelea ale culturii dominante.

Contactul între culturi:

Aculturația este procesul prin care, ca urmare a contactului dintre două culturi, se ajunge la apariția unor complexe culturale noi, care au în componența elemente din culturi diferite (ex: traista țărăneasca dotată cu fermoar).

Acomodarea este procesul prin care două culturi diferite ajung să își definească granițe clare și să conviețuiască fără să se transforme în mod radical.

Asimilația este procesul prin care o cultura a unei comunități și-a pierdut identitatea și a fost înglobată în cultura dominantă, respectivă populație nu păstrează decât, cel mult, anumite complexe culturale proprii și prin urmare cultura nu mai există decât ca o subcultură a culturii dominante.

2. Metodologia cercetării sociologice

Etapale unei investigații sociologice:

Cercetarea socială se desfășoară după un model stadial în care sociologul trebuie să parcurgă o serie de etape necesare pentru demersul său de investigație:

1. Formularea problemei care urmează a fi cercetată.
2. Formularea ipotezelor de cercetare.
3. Stabilirea grupului de studiu.
4. Alegerea metodei de cercetare și elaborarea instrumentelor de culegere a datelor.
5. Aplicarea instrumentelor de prelucrare a datelor.
6. Analizarea și interpretarea datelor.

Formularea ipotezelor:

Ipotezele pot fi considerate modele de răspuns la problemele cercetării, enunțuri probabile, care vor trebui confirmate ca adevărate, sau infirmate ca false, în urma cercetării sociologice. Ele trebuie:

- să contureze o relație cauzală.
- să fie testabile.

Testabilitatea se referă la faptul că o ipoteză corect formulată trebuie întotdeauna să poată fi testată.

Măsurare și scalare:

O caracteristică măsurabilă, specifică unui proces, fenomen sau produs social poartă numele de variabilă. Avem astfel variabile discrete și variabile continue. Valorile pe care le poate lua o variabilă formează o scală. Scalele pot fi în

principiu de patru tipuri:

- scale nominale, care nu presupun niciun fel de relații de succesiune.
- scale ordinale, în care valorile pe care le poate lua o variabilă sunt ordonabile după un anumit criteriu.
- scale de interval, care măsoară variabile continue.
- scale de proporții, sunt scale de interval în care există un punct natural de pornire a distribuției.

Orice măsurare socială indiferent de instrumentele utilizate trebuie să întrunească două caracteristici principale:

- fidelitatea.
- validitatea.

Stabilirea grupului de studiu:

Grupul de studiu este întreaga populație care urmează a fi studiată. Grupul studiat se numește eșantion. Eșantionarea este procedeul de selectare a unui grup de persoane dintr-o populație astfel încât acesta să fie reprezentativ pentru întreaga populație.

Alegerea metodei de cercetare și elaborarea instrumentelor de culegere a datelor:

Principalele metode utilizate în sociologie sunt:

1. Ancheta sociologică.
2. Observația.
3. Experimentul.
4. Analiza documentelor sociale.

Ancheta sociologică, în general există două procedee de utilizare în cadrul anchetei:

- chestionarea.
- intervievarea.

Observația sociologică este o metodă de cercetare preluată din metodele de cercetare specifice științelor naturii. Ea este cea mai veche metodă de cercetare științifică și își propune să analizeze comportamentele pe care oamenii le au în diferite situații.

Observația sociologică poate fi:

- structurată, presupune o cunoaștere prealabilă a fenomenelor de cercetare ce permite utilizarea ca instrument a grilei de observație pentru înregistrarea datelor.
- observația nestructurată, este utilizată atunci când cercetătorul nu cunoaște fenomenele și nu poate utiliza un instrument prestabilit de înregistrare a

informațiilor.

Grila de observație este un instrument în care sunt trecute diferite tipuri de comportament pe care vrem să le observăm.

Observația nedistorsionată se utilizează pentru a nu altera comportamentul celui observat (se face prin camere de supraveghere, microfoane, oglinzi etc.).

Un alt tip de criteriu de clasificare al observației ține seama de modul în care se implică cercetătorul în cadrul social în care face observațiile:

-observație participativă, presupune participarea directă a cercetătorului și poate fi: sub acoperire, deontologic intern, deontologic extern, neutru.

-observație neparticipativă.

Experimentul:

Este o metodă care derivă direct din observație. Aspectul asupra căruia insistăm în mod special se leagă de efectul perturbator pe care îl produce experimentul însuși, acesta poartă numele de “efectul Hawthorne”.

Analizarea documentelor sociale:

Este un tip de metodă care ne permite să studiem în științele sociale atât prezentul cât și procesele și fenomenele trecute. Documentele sociale pot fi:

-publice.

-oficiale.

Analiza de conținut reprezintă exprimarea cantitativă a anumitor “unități de analiză” pe care le identificăm într-un anumit document. Unitățile de analiză clasice sunt:

-spațiul sau timpul.

-cuvintele.

-temele.

-personajele.

-itemul.

1. Structura socială : modul de organizare/ierarhizare/structurare a societății la un moment dat

Relații sociale

Relațiile sociale reprezintă interacțiuni între indivizi stabilite pe baza unor interese și scopuri individuale și sociale.

Relațiile interpersonale reprezintă legături psihologice, conștiente și directe între oameni. Personalitatea fiecăruia dintre noi este oglinda și expresia relațiilor interpersonale.

Societatea reprezintă ansamblul relațiilor sociale, care asigură coeziunea și menținerea grupurilor sociale, a colectivităților, a sistemelor și subsistemelor sociale.

Tipuri de relații sociale

1. După tipul partenerilor

a) interindividuale, între doi indivizi

b) între individ și grup

c) intergrupale

2. După modul în care afectează sau asigură coeziunea

a) de cooperare

b) de subordonare/supraordonare

c) de toleranță

d) de competiție

e) de marginalitate

f) relații conflictuale

3) După gradul de reglementare

a) relații informale, directe, personale, puțin reglementate, pluristatus

b) relații formale, oficiale, reglementate, monostatus

Grupuri de oameni:

1. Mulțimea.

2. Echipa.

3. Categoria socială.

În sociologie grup social este definit ca fiind orice agregare umană de două sau mai multe persoane având următoarele caracteristici:

-sentimentul de apartenență la grup.

-între membrii grupului există interacțiuni.

-existența unor caracteristici comune.

-existența unor interese comune și a unui scop comun.

Tipologia grupurilor sociale:

1. Grupuri primare și grupuri secundare:

-grupurile primare sunt grupuri mici în care membrii comunică direct și au relații de tipul "față în față" (familia sau grupul de prieteni).

-grupurile secundare opusul grupurilor primare desemnează grupurile care nu se bazează pe interacțiuni afective.

2. Grupuri formale și grupuri informale:

-grupurile formale sunt grupuri care au o forma prestabilita, creata in mod normal de o structura organizatională (profesorii dintr-un liceu).
-grupurile informale sunt grupuri "naturale" care apar in decursul interacțiunilor dintre anumiți subiecți.

Aceste doua tipuri de grupuri nu sunt incompatibile, ele putând coexista.
Ansamblul interacțiunilor dintre membrii săi poate avea la baza trei tipuri de mari relații:

-atracție.
-respingere.
-indiferenta.

3. Grupuri de apartenență și referință:

-grupurile de apartenența sunt grupurile din care facem parte la un moment dat.
-grupurile de referință sunt acelea din care nu facem parte deși luăm ca reper valorile, normele sau simbolurile lor.

4. Înăuntru și în afara grupului (in group și out group):

Această distincție scoate în evidență tendința unor grupuri de a se delimita clar de ceilalți indivizi care nu sunt membri ai grupului. Astfel unele grupuri pot fi închise, exclusiviste sau ermetice (clasele de elevi).

Dinamica grupurilor-efecte și presiuni de grup:

Analiza proceselor care au loc în interiorul unui grup se numește dinamica grupurilor.

Formarea grupurilor:

Orice grup parcurge sau poate parcurge următoarele etape:

1. Formarea: etapa de început a grupului în care membrii nu se cunosc între ei, relațiile fiind extrem de politicoase și protocolare.
2. Furtuna: este etapa conflictuală în care indivizii își negociază pozițiile în cadrul grupului. În cazul unor grupuri mari în această etapă se formează subgrupuri și alianțe între diverse persoane.
3. Normarea: este etapa în care se stabilesc normele pe baza cărora va funcționa grupul, în care se ratifică rezultatele negocierii din etapa anterioară. Statusuri emergente - poziții de grup care rezultă din interacțiunile și negocierile.
4. Funcționarea: este etapa în care grupul funcționează respectând regulile agreeate, perioada de productivitate maximă.

Nu toate grupurile trec prin toate etapele.

Nu există grupuri în care toți membrii să aibă poziții egale.

Ce spun sociologii despre comportamentul grupurilor:

Efectul de așteptare sau efectul de spectator sau de indiferență presupune ca un comportament de ajutor reclamat de o anumită situație apare într-un interval de timp invers proporțional cu un număr celor pe care îl pot oferi. Cu cât sunt mai mulți martori la violența stradală, cu atât durează mai mult până cineva se decide să acționeze. Când sunt mai puțini, timpul de așteptare se reduce.

Stratificarea sociala:

Teorii cu privire la stratificarea sociala:

Karl Marx: clase si conflict social:

Societatile umane se impart in doua mari grupuri ori clase sociale:

-o minoritate de indivizi care detin controlul asupra celor mai multe bunuri si mijloace de productie din acea societate si care este denumita clasa dominanta sau exploatatoare.

-majoritatea indivizilor care detin putine proprietati si bunuri si care trebuie sa munceasca pentru a-si castiga existenta, aceasta este clasa dominata sau exploatata.

Max Webber: clase, grupuri de presigiu si putere:

Stratificarea si inegalitatile sociale aveau o singura cauza si anume proprietatea privata asupra mijloacelor de productie. Webber distinge urmatoarele clase sociale in capitalism:

1. Muncitorii.
2. Mica burghezie.
3. Persoanele care nu au proprietati insemnate dar au o pregatire intelectuala care le sigura sanse mai mari de ascensiune sociala.
4. Clasa celor care isi castiga existenta in urma rentei sau a exploatarii muncii altor indivizi. Pentru webber stratificarea sociala este un fenomen cu multiple dimensiuni, pozitia pe care indivizii o ocupa intr-un grup sau o societate datorandu-se urmatorii factori:

-economici.

-sociali.

-politici.

Teoria dunctionalista a stratificarii sociale:

Functionalismul este un curent de gandire care considera ca societatea poate fi

privita asemenea unui organism.

Clare sociale in societatile contemporane:

Clasele sociale reprezinta grupuri de indivizi care au aceleasi resurse materiale, influenta sociala si sanse similare de a avansa in ierarhia unei societati. Pentru a clasifica indivizii in clase sociale, sociologii au in vedere urmatoarele elemente:

1. Educatia.
2. Ocupatia.
3. Venitul.
4. Averea.

Clasa de sus cuprinde persoanele care au mai multe resurse decât le sunt necesare pentru a trăi. Fac economii și investesc, multiplicându-și capitalul. Clasa de mijloc cuprinde persoanele care au exact atâtea resurse cate le sunt necesare pentru traiul zilnic. Nu pot face economii și nici investi. Trăiesc din salariu.

Clasa de jos reprezintă persoanele care câștigă mai puțin decât le este necesar pentru a trăi. Sunt clienții formelor de ajutorare socială.

Mobilitate sociala:

Mișcările unor indivizi sau grupuri dintr-o clasa sociala in alta sunt definite generic prin termenul de mobilitate sociala. Mobilitatea sociala este de mai multe feluri, in funcție de criteriile de clasificare folosite.

- După criteriul direcției mișcării persoanelor, mobilitatea poate fi:
  1. Mobilitate sociala verticală: mișcarea unor indivizi sau grupuri de la o clasa sociala la alta. Mobilitatea sociala verticala poate fi:
    - ascendentă: mișcarea de la o clasa inferioara la o clasa sociala superioară.
    - descendentă.
  2. Mobilitatea sociala orizontala: se refera la mișcările unui individ sau grup de indivizi într-o poziție sociala in alta aflata însă la același nivel.
- In funcție de criteriul direcției de mișcare a unei persoane de la o clasa sociala la alta in raport cu părinții săi (mobilitate inter generaționala):
  1. Mobilitate sociala intergenerațională ascendentă: cand copilul ajunge intr-o clasa sociala superioara celei din care fac parte părinții.
  2. Mobilitate sociala integenerațională descendentă.
- Din punct de vedere al modificărilor produse la baza educației si ocupației copiilor comparate cu cele ale părinților se poate discuta despre mobilitate educaționala sau ocupaționala. Acestea pot fi ascendente sau descendente

in comparație cu părinții.

- Modul in care se produce modificarea poziției sociale. Prin aplicarea lui se obțin:
  1. Mobilitatea de schimb sau individuala care se refera la mișcările persoanelor dintr-o clasa sociala in alta, mișcări care se datorează meritelor individuale determinate de educație, calificări si merite personale.
  2. Mobilitatea structurală se refera la mișcările unor indivizi de la o clasa socială la alta, mișcări datorate unor schimbări majore in configurația unei societăți.

Gen, etnie si inegalități sociale:

Factori precum genul si etnia sunt denumiți factori ascriptivi (pot fi cu greu sau deloc modificați).

Inegalități de gen:

Etnie si inegalitate:

In multe societăți contemporane, grupurile etnice constituie minorități sociale.

Status si rol

Statusul reprezintă poziția unui individ în cadrul structurii sociale.

Rolul se refera la tot ceea ce toți ceilalți așteaptă de la un individ datorita poziției pe care acesta o deține.

Exemple: cineva poate avea statusul de student, prieten, fiu, fiică, cetățean dar poate avea in același timp si statusul de bărbat, femeie sau adolescent.

Tipologia statusurilor:

Exista mai multe tipuri de status:

- atribuite (prin naștere) și dobândite (profesional).
- marginale (evitate) și centrale (căutate)
- latente (inactive) și manifeste (active)

Statusurile dobândite au caracter meritocratic, in societatea contemporana.

Indicatorii de status:

Indicatorii de status sunt elemente care pot sa ajute la indicarea statusului unei persoane (un ecuson, verigheta, pentru un profesor-catalogul etc.).

Tipologia rolurilor sociale:

Rolurile sociale reprezintă ansamblul de comportamente pe care o persoana le performează pe baza unui anumit status pe care îl deține. Rolurile sociale pot fi clasificate in mai multe modalități. In primul rând ar trebui sa facem distincția intre doua tipuri de raportare la rolurile sociale.

Rolurile prescrise pentru un anumit status si pe care ceilalți sa așteaptă sa le performeze cineva - roluri așteptate.

Rolurile performate in mod real de o persoana - roluri performate.

Conflictul de rol apare atunci când exista cerințe contrare intre doua roluri care provin din doua statusuri diferite pe care le deține aceeași persoana.

Instituțiile sociale si tipologia lor:

In sociologie prin instituție se înțelege setul de norme, statusuri specifice și de practici, care permit satisfacerea unor nevoi colective.

Familia este o instituție, la fel ca biserica sau statul. Dar și banii sunt o instituție sociala, ei având funcția de a reglementa circulația monedei într-o societate.

Orice organizație funcționează pe baza unei instituții sociale însă nu orice instituție există sub forma unei organizații. Organizația socială reprezintă un grup de oameni care acționează pe baza unor norme, reguli în vederea realizării unor scopuri comune

In raport cu tipul de funcție sociala pe care o îndeplinesc, instituțiile pot fi:

1. Instituții politice (statul, partidele, consiliile locale etc.).
2. Instituții juridice (tribunalele, baroul etc.).
3. Instituții economice (orice organizație economica).
4. Instituții culturale (teatrele, mass-media etc.).
5. Instituții religioase (biserica, sectele etc.).
6. Instituții ale vieții private (familia, căsătoria, adulterul etc.).

Unele instituții sociale nu sunt acceptate de societate. Unele pot fi considerate ilegale.

Un tip special de instituție este instituția totală care încearcă sa își controleze si sa își influențeze membrii la un nivel maxim, cel mai important exemplu este familia. Mai pot fi spitalele in cazul bolnavilor cronici care nu îl pot părăsi pentru o perioada de timp. Dar și un vapor pe perioada unei călătorii, armata, închisoarea sau mânăstirea sunt tot instituții totale.

Familia ca instituție socială:

Familia reprezintă un grup de oameni care relaționează datorita unor legături de sânge, mariaj sau adopție. Relațiile dintre membrii familiei sunt de rudenie. Rudenia poate fi biologică (legături de sânge) sau socială (căsătorie), rudenie de tip spiritual (nașa, frăția de cruce etc.). Mai pot fi relații foarte puternice dar fără grad de rudenie (rude fictive).

Familia ca instituție socială deține câteva funcții principale:

1. Funcția de status: fiu, soție, mama etc.
2. Funcția afectivă.
3. Funcția protectivă.
4. Funcția economică: familia reprezintă o unitate economică atât ca producție cât și ca registru de consum.
5. Funcția de socializare: învățarea abilităților, informațiilor, comportamentelor etc.
6. Funcția de reproducere.

Tipologia familiei:

Familia nucleară este formată din membrii a cel mult două generații care trăiesc în aceeași gospodărie (familia conjugală-soț soție și eventual copii).

Un alt tip de familie nucleară este familia monoparentală.

Opus familiei nucleare este familia extinsă, aceasta este formată din membrii a mai mult de două generații care trăiesc în aceeași gospodărie.

Norme ale familiei:

1. Normele de căsătorie sunt norme sociale care reglementează alegerea partenerilor. Astfel distingem două tipuri de căsătorie:

-căsătoria endogamă: alegerea partenerului din interiorul grupului din care facem parte.

-căsătoria exogamă: căsătoria în afara grupului.

Normele de incest interzic relațiile sexuale între părinți și copii, frați și surori etc.

2. Normele care reglementează numărul partenerilor:

-căsătoriile de tip monogam.

-căsătoriile de tip poligam.

3. Normele de autoritate privesc conducerea și exercitarea puterii la nivelul familiei:

-familii patriarhale.

-familii matriarhale.

-familii bazate pe norme de exercitare comună a puterii.

4. Normele de locație stabilesc unde se întemeiază gospodăria unei noi familii:

-patrilocație (în gospodăria părinților băiatului).

-matrilocație.

-neolocație (când se întemeiază o noua gospodărie).

5. Normele pentru alegerea partenerului - în societatea contemporană se bazează pe atracția reciprocă și în sociologie numim dragoste romantică.

Homogamia - selecția partenerilor în vederea căsătoriei se face pe baza asemănării acestora din punct de vedere al statuturilor pe care le dețin (instruire, educație, clasa socială, religie etc.).

Un alt factor este proximitatea (apropierea).

Divorț și căsătorie:

Căsătoria este o instituție socială ca și divorțul.

Numărul divorțurilor este important și se măsoară printr-un indicator special care se numește divortialitate și care reprezintă numărul de divorțuri la o mie de căsătorii.

Există mai mulți factori care conduc la instabilitatea familiilor:

1. Vârsta.
2. Șocuri în familie.
3. Nevoia de îndepărtare a unuia dintre soți de una sau ambele familii din care provin partenerii.
4. Diferențe sociale, economice sau culturale majore între cei doi soți.
5. Instabilitatea familiilor din care provin partenerii.
6. Femeia rămâne însărcinată înaintea căsătoriei sau în primul an de mariaj.

Alternative la familia clasică:

2. Familia de tip poligam.
3. Căsătoria de tip homosexual.
4. Coabitarea/uniunea consensuală: presupune ca două persoane să trăiască în comun, ca o familie, însă în afara unei căsătorii formale.

-coabitare consensuală premaritală.

-coabitare consensuală propriu-zisă.

Biserica - instituție socială:

Religia reprezintă ansamblul credințelor și comportamentelor umane cu privire la ființe, forțe sau puteri supranaturale, sacre sau divine.

Sacru - tot ce este supranatural, divin. Profan - tot ce este obișnuit, pământesc.

Biserica este una dintre cele mai vechi instituții sociale.

Secularizarea/laicizarea reprezintă procesul prin care persoanele se îndepărtează

de biserică.

5. Mecanisme de functionare a societatii

Organizarea sociala:

Organizarea sociala este procesul prin care oamenii isi coordoneaza activitatile in vederea realizarii unor obiective comune.

Diferentierea si separarea activitatilor sociale pe sectoare specializate, in conditiile existentei unei coordonari de sarcini sau relatii de schimb de bunuri si servicii, poarta denumirea de diviziune a muncii. Complexitatea modului in care se organizeaza oamenii poate fi surprinsa prin doua caracteristici:

1. Gradul/nivelul de agregare al indivizilor: el poate sa plece de la nivel de grup si poate sa ajunga pana la organizatii, state, organizatii internationale.
2. Formalizarea relatiilor dintre membri: organizarea poate sa fie slab formalizata, relatiile dintre indivizi sa fie slab preformulate (sunt mai multe informale. Spontane, ca intr-un grup de elevi care lucreaza la un proiect) si pot sa ajunga pana la grad inalt de formalizare, adica relatiile dintre indivizi sunt prescrise.

Organizarea oamenilor bazata pe un cadru formal de relationare formeaza un tip special de structuri sociale pe care le vom denumi organizatii.

Organizatii sociale:

Organizatiile sunt grupuri mari de oameni intre care exista relatii formale (care sunt predefinite, exista dinaintea intrarii lor in organizatie), la nivelul carora exista scopuri clar definite, norme si reguli care reglementeaza activitatea. Cu alte cuvinte organizatiile au intotdeauna scopuri clar definite si ele trebuie privite ca instrumente pentru a realiza anumite lucruri in societate.

Clasificarea organizatiilor:

Exista mai multe criterii posibile de clasificare a organizatiilor. Din acestea am ales trei:

1. Dupa criteriul marimii exista:
  - micro organizatii care dispun de maxim 9 angajati.
  - organizatii mici avand 10-49 de salariati.
  - organizatii mijlocii avand 50-249 de angajati.

- organizatii de mari dimensiuni numarand peste 250 de angajati.
- 2. Dupa criteriul obiectului de activitate exista organizatii care functioneaza in agricultura, industria extractiva, prelucratoare, invataman, sanatate etc. Clasificarea activitatilor din economia nationala (caen) prevede toate obiectele de activitate pe care o organizatie le-ar putea avea.
- 3. Dupa criteriul formei de proprietat:
  - organizatii publice, atunci cand apartin statului sau autoritatilor locale (primariile, ministerele, scolile, liceele, spitalele etc.).
  - organizatii private:

-organizatiile private pentru profit: societatile comerciale cu raspundere limitata sau pe acciuni in domeniul industrial fie servicii. Ele desfasoara activitati economice si urmaresc obtinerea unui profit.

-organizatiile private nonprofit: asociatiile si fundatiile care urmaresc interese comunitare sau generale nu doar pe cele ale membrilor organizatiei, astfel de interese tin de respectarea drepturilor minoritatilor sau animalelor, promovarea unor cauze sociale, asistenta oferita persoanelor aflate in nevoie etc. Ele urmaresc obiective de interes general sau comunitar.

Aspecte care ar trebui luate in considerare in analiza unei organizatii:

1. Mediul concurential: organizatiile publice functioneaza intr-un mediu neconcurential.
2. Definirea scopurilor: organizatiile publice su scopuri mult mai ambigue decat cele private.
3. Mecanismele de evaluare a performantelor: se face prin intermediul profitului realizat, la nivelul organizatiilor publice evaluarea este mult mai complicata.
4. Autonomia organizationala. Organizatiile private se bucura de o autonomie mai mare, avand un grad de libertate ridicat comparativ cu organizatiile publice.
5. Surse de finantare: organizatiile publice sunt finantate din bani publici pe cand cele private sunt finantate din bani privati.
6. Modalitati de motivare a angajatilor: angajatii din sistemul privat inregistreaza un nivel motivational mult mai ridicat.

Birocratia:

Birocratiile sunt organizatii de mari dimensiuni avand o structura ierarhica si o buna definire a sarcinilor asociate fiecarui rol. Comunicarea intre membri este preponderent formala, iar relatiile functionale si impersonale.

Organizatiile birocratice sunt caracterizate prin urmatoarele trasaturi:

- Au dimensiuni mari, oficialii de pe pozitii superioare nu ii cunosc personal, de regula, pe toti membri organizatiei.
- Majoritatea angajatilor lucreaza cu norma intreaga , aceasta fiind

principala lor sursa de venit, sunt promovati pe criterii de vechime, sunt angajati pe viata si nu pot fi demisi cu usurinta.

- Angajatii sunt numiti pe baza unui tip de evaluare a competentelor.
- Sunt conduse prin structuri de autoritate ierarhice, intre superior si subordonat, drepturile si obligatiile fiind stabilite prin norme.
- Subordonarea este datorata pozitiei de autoritate, nu persoanei care ocupa respectiva pozitie.
- Mentin o separatie stricta intre pozitia de autoritate si persoana care o detine, superiorii nu detin in proprietate acea pozitie.

Birocratia are si consecinte negative:

- Birocratul virtuos care respecta orice s-ar intampla, rolul prescris, este excesiv de disciplinat, nu poate veni in ajutorul clientilor, ci devine sclavul propriilor rutini.
- Antrenarea incapacitatii sau pericolul supraspecializarii.

STATUL

Statul este organizația care deține monopolul asupra unor servicii pe un teritoriu delimitat de frontiere. Statul este titular al suveranității și personifică din punct de vedere juridic națiunea. Din punct de vedere social, statul nu trebuie confundat cu societatea, el fiind o instituție separată care poate să reflecte mai mult sau mai puțin interesele societății.

a) Principiile de funcționare a statului modern

1. principiul **suveranității naționale** (unică, perpetuă, inalienabilă), care exprimă calitatea puterii de a fi supremă pe teritoriul național. **El conferă statului dreptul de a-și fixa propriile reguli, fără niciun amestec din afară.** Suveranitatea reprezintă unitatea puterilor statului, iar izvorul ei este voința generală.
2. principiul separării și echilibrului dintre puteri. Cel care are meritul de a fi elaborat o teorie despre separarea puterilor în stat a fost Montesquieu. El distinge: puterea legislativă (emite legile), puterea executivă (aplică legile), puterea judecătorească (judeca diferendele, restabilind legalitatea).
3. principiul guvernării reprezentative care constituie modalitatea de afirmare a suveranității naționale. Poporul delegă puterilor, legislativă, executivă și judecătorească, dreptul de comandă.
4. principiul supremației constituționale – care prevede ca activitățile statului să fie supuse valorii juridice. Constituția fixează activitatea organelor de stat în limitele legii.
5. principiul consacării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului care exprimă asigurarea dreptului la viață și integritate fizică și psihică, la libertate și apărare, la muncă.

Conceptul de „stat social” reprezintă recunoașterea și concretizarea funcției sociale a statului. Analiza evoluției dezvoltării statului evidențiază rolul de arbitru al intereselor economice sociale și garant al drepturilor și libertăților. După cel de-al doilea război mondial o constantă comună a statelor democratice a fost implementarea unor programe de protecție socială prin acțiuni de acordare de: pensii, ajutor de șomaj, alocații de sprijin și de boală, pentru cei aflați

în dificultate. Statul social, cu toate că folosește tehnici de asigurare socială, se deosebește de asistența socială. Statul social urmărește să orienteze piața (economică) în mai multe direcții, dintre care amintim: 1) garantarea unui venit minim indivizilor și familiilor pentru a asigura o supraviețuire decentă; 2) diminuarea riscurilor sociale pentru suportarea greutăților de către indivizii și familiile confruntate cu șomaj, boală, bătrânețe; 3) asigurarea accesului tuturor cetățenilor la standarde mai bune de viață prin servicii sociale. Între stat și societatea civilă se instituie relația de putere care se difuzează la diferite nivele ale societății civile. Autonomia societății civile și restrângerea importanței statului în societățile contemporane generează noi întrebări referitoare la natura puterii și la exercitarea ei.

Organizațiile nonguvernamentale și non-profit:

Există multe tipuri de organizații, câteva caracteristici general valabile pentru organizațiile acestui sector sunt următoarele:

- Sunt private ca forma de proprietate, dar publice ca scopuri urmărite (au ca scop să promoveze interesele publice sau colective).
- Pot genera profit, însă este interzisă distribuirea profitului către cei care formează sau care conduc aceste organizații, de aici caracterul non-profit.
- Sunt independente de instituțiile publice, având un grad ridicat de autonomie.
- Presupune participarea voluntară a unor persoane, aceasta este o caracteristică definitorie în ciuda faptului că multe organizații non-profit private își desfășoară activitatea cu personal plătit.

Organizațiile nonguvernamentale au un rol important din mai multe puncte de vedere:

- Organizațiile civice duc la creșterea performanțelor organizațiilor publice, ele mediind relațiile dintre cetățeni și instituțiile publice.
- Organizațiile civice facilitează dezvoltarea economică și cooperarea civică, reprezentând un fundament solid pentru cooperarea economică.
- Organizațiile civice reprezintă o alternativă mult mai eficientă la o serie de servicii furnizate în mod tradițional de stat, în cazul serviciilor sociale.
- Organizațiile civice satisfac o nevoie fundamentală de sosiere și afiliere a oamenilor.
- Organizațiile civice reprezintă un spațiu de învățare și formare de competențe pentru tineri.

Integrarea societății profesionale:

Integrarea societății profesionale presupune mai multe etape:

- Socializarea anticipativă se realizează înainte ca persoana să devină membră a organizației în care urmează să funcționeze (școli, licee, facultăți etc.)
- Adaptarea se realizează imediat de când individul se alătură unei organizații

confruntând propriile așteptări despre viața organizațională cu realitatea de zi cu zi. Aspectele formale ale acestei etape pot include programe de orientare, de proba, de formare la locul de munca. Informal, noul venit se acomodează cu stilul de lucru al colegilor și șefilor, normele, procedurile (cultura organizațională).

- Integrarea propriu zisă se realizează atunci când individul se identifica total cu organizația și își autocontrolează comportamentul, astfel încât să răspundă mai bine rolurilor organizaționale.

Omul organizațional: acel individ capabil să gândească și să acționeze în spiritul obiectivelor organizației dar care să fie totodată responsabil față de societatea și comunitatea în care organizația funcționează.

3. Socializarea

Ce este socializarea?

Procesul prin care individul uman se formează ca ființă socială poartă numele de socializare. Socializarea este procesul prin care individul învață de la părinți, profesori, prieteni, colegi, din familie, din școală și alte instituții, comportamente, abilități, informații care îl transformă în ființă socială, capabilă să trăiască și să se dezvolte într-o societate.

Toți factorii care ne modelează permanent comportamentul în societate se numesc “agenți de socializare”.

Factorii care influențează procesul de socializare:

1. Factorii biologici. Formarea personalității individului și procesul de achiziție a culturii unei societăți sunt influențate de anumite caracteristici biologice inclusiv ereditare.
2. Mediul fizic ca atare ne influențează în procesul de socializare într-o măsură semnificativă.
3. Cultura. Profilul cultural al unei societăți imprimă anumite caracteristici procesului de socializare.
4. Experiența de grup. Viața în grupuri este o caracteristică general umană.
5. Experiența personală este de asemenea un factor esențial în procesul de socializare.

Tipuri de socializare:

1. În funcție de momentul în care se realizează socializarea:
-socializare primară: în primii 7 ani de viață.

-socializarea secundara: începe la 7 ani se se încheie la adolescenta.

-socializarea continua: pana la moartea individului.

2. In funcție de scopul pentru care se realizează, socializarea poate fi:

-socializare anticipatorie: procesul prin care un individ se socializează pentru anumite roluri sociale pe care nu le deține încă și nici nu poate să le dețină în momentul socializării (jocurile de copii: de-a mama și de-a tata, de-a doctorul și pacientul, profesionalizarea în liceu sau facultate).

-socializarea negativa: procesul prin care individul învață modele comportamentale, valori sau norme care sunt opuse celor specifice comunității în care trăiește.

-resocializarea: este un proces de socializare în care individul învață noi modele de comportament, valori sau norme diferite de cele pe care le posedă deja (în procesele de tranziție de la o etapă a vieții la alta -copilărie-adolescenta- sau școli de corecție, închisori, armata).

Agenți de socializare:

Persoane, grupuri sau organizații care intervin în procesul de socializare și care influențează individul, valorile, convingerile și comportamentul acestuia. Cei mai importanți agenți sunt:

1. Familia: rol fundamental în socializarea primară a copilului.
2. Școala: contribuie la socializarea indivizilor și la consolidarea și rafinarea anumitor valori, convingeri, atitudini sau comportamente dezirabile.
3. Grupurile de egali: grupuri formate din membri care au aceeași vârstă.
4. Mass-media: are capacitatea de a impune și de a promova anumite valori, norme sau modele de comportament.

Educație și socializare:

Educația reprezintă ansamblul acțiunilor și proceselor sociale prin care societatea transmite noilor generații cunoștințele, valorile, atitudinile și comportamentele necesare integrării sociale.

1. Educația informală: este procesul de învățare voluntară sau involuntară realizat prin intermediul relațiilor și interacțiunilor cu ceilalți (familie, prieteni, mass-media).
2. Educația formală: procesele de învățare în cadrul sistemului de învățământ.
3. Educația non-formală: activitățile de învățare flexibile, derulate într-un cadru formal sau non-formal, indoor sau outdoor, în afara sistemului de învățământ (școli de vară, cenacluri, cluburi sportive, vizite la muzeu, excursii etc.).

Printre funcțiile importante ale școlii putem enumera : funcția de socializare, de integrare socială, de control social, de medierea a prietenilor sau chiar căsătoriilor etc.